

Кыргыз Республикасынын
Билим берүү жана илим министрлигинин
«11» 09 2021-ж.
№ 1588/1 буйругуна тиркеме

Кел. № К 1588/1 М. К
07 08 12 2021

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

**ЖОГОРКУ КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК
БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

Багыты: 580200 Менеджмент

Квалификациясы: Бакалавр

1. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР

1.1. Жогорку кесиптик билим берүүнүн **580200 – Менеджмент** багыты боюнча иштелип чыккан мамлекеттик билим берүү стандарты Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндөгү” мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү боюнча укуктук-ченемдик актыларына ылайык, билим берүү боюнча мамлекеттик уюм тарабынан иштелип чыгып, Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетин тарабынан аныкталган тартипте бекитилген.

Аталган Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу магистрлерди даярдоо боюнча кесиптик билим берүүнү ишке ашыруучу бардык жогорку окуу жайлары үчүн менчик формасына жана кайсы ведомствого таандык болушуна карабастан милдеттүү болуп эсептелет.

1.2. Терминдер, аныктамалар, белгилөөлөр, кыскартуулар

Жогорку кесиптик билим берүүнүн аталган Мамлекеттик билим берүү стандартында термин жана аныктамалар Кыргыз Республикасы катышуучу катары эсептелген, мыйзам тартибинде бекитилип күчүнө кирген, Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндөгү” мыйзамына жана жогорку кесиптик билим берүү тармагындагы эл аралык келишимге ылайык, колдонулат:

- **негизги билим берүү программасы** – шайкеш келген багытты даярдоо боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун максатын, күтүлүүчү натыйжаларды, мазмунун жана уюштурууну регламенттөөчү, окуу-методикалык документациялардын жыйындысы;
- **багыттарды даярдоо** – ар кандай профилдеги, фундаменталдык даярдыктын жалпылыгына негизделип интеграцияланган, жогорку кесиптик билим берүүгө (адистер, бакалаврлар жана магистрлер) кадрларды даярдоо үчүн билим берүү программаларынын жыйындысы;
- **профиль** – кесиптик ишмердүүлүктүн конкреттүү түрүнө жана (же)объектине карата билим берүү программасынын багытталышы;
- **компетенция** – белгилүү бир тармактын натыйжалуу продуктивдүү ишмердүүлүгү үчүн зарыл болгон, студентке билим берүүгө даярдоодо, алдын ала берилген социалдык талаптар (ченемдер);
- **бакалавр** – магистратурага тапшыруу жана кесиптик ишмердүүлүгүн ишке ашыруу үчүн укук берүүчү, жогорку кесиптик билим берүү квалификациясынын деңгээли;
- **магистр** – аспирантурага жана (же) базалык докторантурага (профил боюнча / PhD) тапшыруу жана кесиптик ишмердүүлүгүн ишке ашыруу үчүн укук берүүчү, жогорку кесиптик билим берүү квалификациясынын деңгээли;
- **кредит** - негизги билим берүү программасынын эмгекти көп талап кылуунун шартуу өлчөмү;
- **окутуунун жыйынтыгы** - негизги билим берүү программасы /модуль боюнча окутуунун жыйынтыгында алынган компетенция;
- **жалпы илимий компетенция** - ишмердүүлүктүн бардык түрү (же көпчүлүгү) үчүн жалпы болуп эсептелген мүнөздөмөнү берүүчү: окутууга, анализ жана синтез ж.б. карата жөндөмдүүлүк.
- **инструменталдык компетенция** – когнитивдик жөндөмдүүлүктү, идея жана элестөөнү түшүнүү жана колдонуу жөндөмдүүлүгүн, методологиялык жөндөмдүүлүктү, айлана-чөйрөнү түшүнүү жана башкаруу жөндөмдүүлүгүн, убакытты уюштуруу, окутуунун стратегиясын куруу, чечимдерди кабыл алуу жана көйгөйлөрдү чечүү, технологиялык билгичтик, техниканы колдонууга байланышкан билгичтик, компьютердик көндүм жана маалыматты башкаруу жөндөмдүүлүгү, лингвистикалык билгичтик, коммуникативдик компетенцияны ичине алат;

- **социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенция** - сезимди жана мамилени билдирүү, критикалык ой жүгүртүү жана өзүн өзү сыноого жөндөмдүүлүк менен жана социалдык өз ара карым-катышка жана кызматташуу процессине, топ менен иштей билүүгө, социалдык жана этикалык милдеттемелерди кабыл алуу жана социалдык билгичтик менен байланышкан жеке жөндөмдүүлүк;

- **кесиптик стандарт** - конкреттүү кесиптик ишмердүүлүктүн алкагында, ал шайкеш болууга милдеттүү болгон, квалификациалык кызматкерди даярдоонун деңгээлине жана сапатына карата талаптарды, ошондой эле ишмердүүлүктүн түрүнөн көз карандысыз, бардык мекеменин штат ордуна шайкеш укук алуу боюнча ал ээ боло турган компетенциялардын топтомун аныктоочу, негиз болуучу документ.

1.3. Кыскартуулар жана түшүндүрмөлөр.

Мамлекеттик стандартта төмөнкүдөй кыскартуулар жана түшүндүрмөлөр колдонулат:

МББС- Мамлекеттик билим берүү стандарты;

ЖКББ – жогорку кесиптик билим берүү;

НББП – негизги билим берүү программасы;

ОМБ – окуу-методикалык бирикме;

НББП ДЦ - негизги билим берүү программасынын дисциплиналар цикли;

ЖИК - жалпы илимий компетенциялар;

ИК - инструменталдык компетенциялар;

КК - кесиптик компетенциялар;

ИСК - инсандык-социалдык жана жалпы маданий компетенциялар;

2. Колдонуу тармагы

2.1. Жогорку кесиптик билим берүүнүн аталган Мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – ЖКББ МББС) **580200 – “Менеджмент”** багыты боюнча бакалаврларды даярдоо боюнча НББПны милдеттүү ишке ашыруудагы ченемдерди, эрежелерди жана талаптарды ишке ашыруунун жыйынтыгын көрсөтөт жана алардын жеке менчик формасына же ведомствого тешелүүлүгүнө карабай Кыргыз Республикасынын аймагында шайкеш келген багыт боюнча бакалаврларды даярдоого лицензиясы бар, жогорку кесиптик билим берүүнүн бардык билим берүү жана уюштуруунун негизги жогорку кесиптик программаларын өздөштүрүүнүн сапатын баалоо, окуу, уюштуруу методикалык документацияларды иштеп чыгуу үчүн негиз болуп берет.

2.2. 580200 – “Менеджмент” багыты боюнча аталган ЖКББ МББСтин **негизги колдонуучулары** болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- ЖОЖдун администрациясы жана илимий-педагогикалык курамы (профессордук-окутуучулар курамы, илимий кызматкерлер) өзлөрүнүн ЖОЖунда аталган багыт жана даярдоо деңгээли боюнча илимий, техникалык социалдык тармактын жетишкендиктерин эсепке алуу менен иштеп чыгууга, натыйжалуу ишке ашырууга жана негизги кесиптик билим берүү программаларын жаңылоого милдеттүү;

- аталган багытты даярдоо боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүүдө студенттер өздөрүнүн окуу ишмердүүлүгүн натыйжалуу ишке ашырууга милдеттүү;

- кесиптик ишмердүүлүктүн шайкеш келген тармагында адистерди жана жумуш берүүчүлөрдү бириктирүү;

- Кыргыз Республикасынын билим берүү тармагындагы мамлекеттик өкүлчүлүк органына тапшыруу боюнча негизги билим берүү программасын иштеп чыгууну камсыздаган окуу-методикалык бирикме жана кеңешме;

- жогорку кесиптик билим берүүнү каржылоону камсыздоочу, мамлекеттик аткаруу бийлиги;
- жогорку кесиптик билим берүү системасындагы мыйзамдуулукту сактоону көзөмөлдөөнү камсыз кылуучу, жогорку кесиптик билим берүү тармагындагы сапатты көзөмөлдөөнү ишке ашыруучу, аткаруу бийлигинин мамлекеттик өкүлчүлүк органы;
- жогорку кесиптик билим берүү тармагындагы билим берүү программаларын жана мекемелерди аккредитациялоону ишке ашыруучу, аккредитациялоочу агенство.

2.3. Абитуренттердин даярдык деңгээлине коюлуучу талаптар

2.3.1. Жалпы орто билим берүү же жалпы кесиптик (же жогорку кесиптик) билим берүүнүн -“бакалавр” квалификациясын ыйгаруучу, жогорку кесиптик билимге талапкер абитуриенттин билим деңгээли.

2.3.2. Абитуриент орто жалпы билим берүү же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билим берүү жөнүндөгү мамлекеттик үлгүдөгү документке ээ болушу керек.

3. Багытка даярдоонун жалпы мүнөздөмөсү

3.1. Кыргыз Республикасында 580200 “Менеджмент” багыты боюнча даярдоо төмөнкүлөрдү ишке ашырат:

- бакалаврларды даярдоо боюнча ЖКББ НКББП;
- магистрлерди даярдоо боюнча ЖКББ НКББП.

Бакалаврларды даярдоо боюнча ЖКББ НКББПны толук өздөштүргөн жана бекитилген тартиптеги мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан ийгиликтүү өткөн ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнө, “бакалавр” квалификациясын ыйгаруу менен, жогорку кесиптик билим жөнүндөгү диплом берилет.

Магистрлерди даярдоо боюнча ЖКББ НКББПны толук өздөштүргөн жана бекитилген тартиптеги мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан ийгиликтүү өткөн ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнө, “магистр” квалификациясын ыйгаруу менен, жогорку кесиптик билим жөнүндөгү диплом берилет.

Бакалаврларды даярдоо багытынын алкагында ЖКББ НКББПнын профилини квалификациянын тармактык/сектордук алкагынын негизинде ЖОЖ аныктайт.

3.2. Окутуунун күндүзгү бөлүмүндө жалпы орто же жалпы кесиптик билим берүүнүн базасында 580200 – “Менеджмент” багыты боюнча бакалаврларды даярдоо боюнча ЖКББ НКББПны өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 4 жылды түзөт.

Бакалаврларды күндүзгү-сырттан окуу (кечки) жана сырттан окуу формасы боюнча, ошондой эле окутуунун ар кандай формасы менен айкалыштырып даярдоодо ЖКББ НКББПны өздөштүрүү мөөнөтү окутуунун күндүзгү формасында бекитилген ченемдик мөөнөткө салыштырмалуу 6 айдан 1 жылга чейин ЖОЖ тарабынан узартылат.

Шайкеш келген профил боюнча орто кесиптик билимге же жогорку кесиптик билимге ээ тараптарга, бакалаврды даярдоо боюнча ЖКББ НКББПны өздөштүрүү укугу ылдамдатылган программада берилет. Ылдамдатылган программаны ишке ашырууда окуу мөөнөтү ошол билим берүү программасы боюнча орто жана (же) жогорку кесиптик билимди алууда студент өздөштүргөн (өткөн) кээ бир дисциплина жана практика боюнча аттестациядан кайра өткөрүүнүн жыйынтыгына карата (кайра зачет тапшыруу) белгиленет.

Орто кесиптик билим берүүнүн профилинин жогорку кесиптик билим берүүгө шайкештиги ЖОЖ тарабынан өз алдынча аныкталат.

Бакалаврларды даярдоодо ЖКББ НКББПны өздөштүрүүнүн мөөнөтү окутуунун күндүзгү бөлүмү боюнча ылдамдатылган программаны ишке ашыруу алкагында 3 жылдан кем эмес убакытты түзөт.

Билим алуунун формасынан көз карандысыз индивидуалдык окуу планы боюнча окутууда, окутуунун мөөнөтү ЖОЖ тарабынан өз алдынча бекитилет.

Жекече окуу планы боюнча окутууда ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелген тараптарга жогорку окуу жай билим алуунун шайкеш келген формасы үчүн бекитилген мөөнөткө салыштырмалуу убактты узартуу укугуна ээ.

Бакалаврларды жана магистрлерди багыттар боюнча даярдоодо ЖКББ НКББПны өздөштүрүү ченемдик мөөнөтү Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети бекитет.

3.3. Окутуунун күндүзгү формасында бакалаврларды даярдоодо ЖКББ НКББПны өздөштүрүүнүн **жалпы эмгек көлөмү** 240 кредиттен кем эмес болушу керек.

Окутуунун күндүзгү формасында окуу жылы үчүн ЖКББ НКББПнын эмгек көлөмү 60 кредиттен кем эмес болушу шарт.

Бир семестрдин эмгек көлөмү 30 кредиттен (2 семестрде жүргүзүлгөн окуу процессинде) аз эмес болушу зарыл.

Студенттин 30 сааттык окуу иши (аудиториялык, өз алдынча иши жана бардык аттестациялык иштерин кошкондо) 1 кредит эквивалентке ээ.

Күндүзгү-сырттан окуу (кечки) жана сырттан окуу формасы боюнча ошондой эле ар кандай окуу формаларын айкалыштырууда жана аралыктан билим берүү технологияларын колдонгондо окуу жылы ичинде НКББПнын эмгек көлөмү 48 кредиттен аз эмес болот.

Окутуунун жыйынтыктоочу жылында эмгек көлөмү НКББПнын жалпы эмгек көлөмүн камсыздашын эске алуу менен аныкталат.

3.4. Инсанды окутуу жана тарбиялоо багытындагы ЖКББ НКББПнын максаты

3.4.1. 580200 – “Менеджмент” багыты боюнча даярдоодо окутуу тармагындагы ЖКББ НКББПнын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

экономикалык бизнес-билим негиздеринин багытында даярдоо, жогорку кесиптик билим берүү (бакалавр деңгээлинде), бүтүрүүчүнүн тандаган тармак ишмердүүлүлүндө ийгиликтүү иштеп кете алышына мүмкүндүк берүү, эмгек рыногунда анын социалдык мобилдүүлүгүнө жана туруктуулугуна түрткү берүүчү универсалдык жана кесиптик компетенцияларга ээ болушу.

3.4.2. 580200 – “Менеджмент” багыты боюнча инсанды тарбиялоо багытындагы ЖКББ НКББПнын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

Студенттердин социалдык-инсандык сапатын калыптандыруу: максатка умтулуучулук, уюштуруучулук, эмгекти сүйүү, жоопкерчилик, жарандуулук, коммуникативдик, жалпы маданиятын жогорулатуу ж.б.

3.5. 580200 – “Менеджмент” багыты боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн тармагы төмөнкүлөрдү ичине камтыйт:

- ар кандай уюштуруучулук-укуктук формалардагы жана менчик формасындагы уюмдарды башкаруу процесстери;
- мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу процесстери;
- башкаруу боюнча консультация берүү процесстери
- изилдөө процесстери.

Бүтүрүүчүлөр билим деңгээли жана алган компетенциясы кызматкердин квалификациясына коюлган талаптарга ылайык келген шартта, кесиптик ишмердүүлүктү башка чөйрөлөрдө жана (же) сфераларда жүргүзө алышат.

3.6. Бүтүрүүчүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объектиси

580200 – “Менеджмент” багытына даярдоо боюнча бүтүрүүчүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн **объекти** болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- бүтүрүүчүлөр ар кандай башкаруу кызматтарында аткаруучу же менеджер болуп иштеген ар кандай уюштуруучулук-укуктук формадагы уюмдар (коммерциялык, коммерциялык эмес, мамлекеттик, муниципалдык);
- мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу органдары;
- бүтүрүүчүлөрү өз бизнесин түзгөн жана өнүктүргөн ишкерлер болгон структуралар;
- башкаруу проблемаларын чечүүгө байланышкан изилдөө уюмдары;

- жогорку жана кошумча кесиптик билим берүү системасынын мекемелери.

3.7. Бүтүрүүчүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрү.

- уюштуруу-башкаруучулук;
- маалымат-аналитикалык;
- илимий-изилдөөчүлүк;
- аткаруучулук;
- өндүрүштүк-технологиялык;
- ишкердик;

Бүтүрүүчү негизинен даярдануучу кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрү, шайкеш келген кесиптик стандарттын (бар болсо) негизинде же кызыкдар жумуш берүүчүлөр менен биргеликте, алардын квалификациялык талаптарынын негизинде, ЖОЖ тарабынан иштелип чыккан билим берүү программасынын мазмунун аныктайт.

3.8. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн милдеттери (кызыккан жумуш берүүчүлөрдүн катышуусу менен иштелип чыккан) (*):

а) уюштуруу жана башкаруу ишмердүүлүгү чөйрөсүндө:

- уюмдун стратегиясын иштеп чыгууга жана ишке ашырууга катышуу;
- бөлүмдөрдүн учурдагы ишин пландаштыруу, ыкчам мүнөздөгү иш -чаралардын комплексин иштеп чыгууга жана ишке ашырууга катышуу;
- иштин конкреттүү түрлөрүн ишке ашыруу үчүн аткаруучулардын ишин уюштуруу жана көзөмөлдөө;

б) маалыматтык-аналитикалык:

- башкаруу чечимдерин кабыл алуу үчүн уюмдун тышкы жана ички чөйрөсүнүн факторлору жөнүндө маалыматты чогултуу, иштеп чыгуу жана талдоо;
- уюмдун ички маалымат системасынын маалымат базаларын түзүү жана жүргүзүү;
- маалыматтык -аналитикалык иштердин жыйынтыктары боюнча отчетторду даярдоо.

в) илимий-изилдөө иштери:

- тармактардын жана компаниялардын өнүгүү абалын изилдөө жана талдоо;
- структуралык бөлүмдөрдү башкаруу чөйрөсүндө изилдөө жүргүзүү;
- прикладдык изилдөө методдорун кесиптик чөйрөдө колдонуу.

г) аткаруучулук ишмердүүлүк:

- иш кагаздарын жүргүзүү жана документ жүгүртүүнү башкаруу;
- уюштуруу чечимдерин ишке ашырууга катышуу.

д) өндүрүштүк-технологиялык:

- жеке өндүрүштүк жана технологиялык процесстерди уюштуруу;
- өндүрүштүк жана технологиялык иштерди уюштуруу боюнча чечимдерди даярдоого жана кабыл алууга катышуу.

ж) ишкердик:

- ишкердик ишти уюштуруу;
- ишкердик иштин атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жана экономикалык эффективдүүлүгүн баалоо.

4. Негизги билим берүү программасын (НББП) ишке ашырууга карата жалпы талаптар

4.1 НББПны ишке ашырууда ЖОЖдун укук жана милдеттерине карата талаптар.

4.1.1. Даярдоо багыты боюнча ЖОЖдор өз алдынча НББПны иштеп чыгат. НББП Кыргыз Республикасында даярдоо багыты боюнча шайкеш келген жана ЖОЖдун окумуштуулар кеңеши бекиткен МББСга ылайык иштелип чыгат.

ЖОЖдор илим, маданият, экономика, техника жана технология жана социалдык тармактын өнүгүүсүн эске алып, ЖОЖдо билим берүүнүн сапатына кепилдик берүү боюнча сунуштамаларды карманып, 5 жылдан кем эмес аралыкта бир жолу НББПны жаңылоого милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыздоо боюнча стратегияны иштеп чыгуу;

- билим берүү программаларын мезгилдүү рецензиялоого мониторинг;

- студенттердин билим жана көндүмдөрүн, бүтүрүүчүлөрдүн компетенттүүлүгүн так макулдашылган критерийлердин негизинде баалоонун объективдүү жол -жоболорун иштеп чыгууда;
- педагогикалык курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыздоодо;
- бардык ишке ашырылган билим берүү программалары үчүн жетиштүү ресурстарды берүүдө, аларды колдонуунун эффективдүүлүгүнө мониторинг жүргүзүүдө, анын ичинде студенттер менен интервью жүргүзүү аркылуу;
- алардын ишин баалоонун (стратегиянын) жана башка билим берүү мекемелери менен салыштыруунун макулдашылган критерийлерине ылайык үзгүлтүксүз өзүн-өзү текшерүүдө;
- коомчулукка өз ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымдоо.

4.1.2. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо алардын учурдагы, орто жана мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясын камтууга тийиш. Баалоо базалары окуу жай тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоого талаптар, жыйынтыктоочу квалификациялык иштердин мазмуну, көлөмү жана структурасы ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы жөнүндө Жобону эске алуу менен ЖОЖ тарабынан аныкталат.

4.1.3. Билим берүү программасын иштеп чыгууда, бүтүрүүчүлөрдүн социалдык жана жеке компетенцияларын калыптандыруудагы окуу жайдын мүмкүнчүлүктөрү (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү, өзүн өзү уюштуруу жана өзүн өзү башкаруу, системалуу жана активдүү мүнөздөгү) аныкталууга тийиш. ЖОЖдун социалдык-маданий чөйрөсүн калыптандырууга, инсандын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө милдеттүү.

Окуу жай билим берүү процессинин социалдык жана билим берүүчү компонентин өнүктүрүүгө, анын ичинде студенттердин өз алдынча башкаруусун өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

4.1.4. Окуу жайдын билим берүү программасы студенттин тандоосу боюнча дисциплиналарды камтышы керек. Студенттердин тандоосу боюнча дисциплиналарды түзүү тартиби университеттин окумуштуулар кеңеши тарабынан белгиленет.

4.1.5. ЖОЖ студенттерге алардын окуу программасын түзүүгө катышуу үчүн реалдуу мүмкүнчүлүк берүүгө милдеттүү.

4.1.6. ЖОЖ студенттерди НББПны түзүүдөгү укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга, магистратура студенттери тандаган дисциплиналар алар үчүн милдеттүү болуп калаарын жана алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбоого тийиш экенин түшүндүрүүгө милдеттүү.

4.2. НББПны ишке ашырууда студенттин укуктары менен милдеттерине карата жалпы талаптар

4.2.1. Студенттер, НББП тарабынан каралган студенттердин тандоосу боюнча академиялык дисциплиналарды өнүктүрүү үчүн бөлүнгөн окуу убактысынын чегинде конкреттүү дисциплиналарды тандоого укуктуу.

4.2.2. Магистрант өзүнүн жеке билим берүү траекториясын түзүүдө ЖОЖдо дисциплиналарды тандоо жана алардын келечектеги окутуунун профилине (адистигине) тийгизген таасири боюнча кеңеш алууга укуктуу.

4.2.3. НББП өнүктүрүүдө ИСКны өнүктүрүү боюнча натыйжаларга жетүү үчүн студенттер өзүн өзү башкаруусун өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

4.2.4. Студенттер окуу жайдын билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды өз убагында аткарууга милдеттүү.

4.3. Студенттин максималдуу окуу жүктөмү анын аудитордук жана андан тышкаркы (өз алдынча) билим берүү иштеринин бардык түрлөрүн кошкондо, жумасына 45 (академиялык) саатка белгиленген.

Күндүзгү окуу формасындагы аудиториялык сабактардын көлөмү Мамлекеттик билим берүү мекемеси тарабынан аныкталат, мында ЖКББнын деңгээли жана окутуу багытынын өзгөчөлүктөрү эске алынат жана ар бир сабак үчүн бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 25% дан кем эмеси түзөт.

4.4. Сырттан (кечки) окутууда аудиториялык окуулардын көлөмү жумасына 16 сааттан кем эмес (академиялык) болууга тийиш.

4.5. Сырттан окуу бөлүмүндө студенттерге жылына мугалим менен бирге 160 сааттан кем эмес (академиялык) окуу мүмкүнчүлүгү берилиши керек.

4.6. Окуу жылындагы каникул убактысынын жалпы көлөмү 7 жумадан кем болбошу керек, анын ичинде кышында эки жумадан кем эмес жана дипломдон кийинки 4 жумалык каникул.

5. Бакалаврларды даярдоо боюнча НББПга талаптар

5.1. Бакалаврлардын НББПды өздөштүрүүнүн жыйынтыктарына талаптар (НРК боюнча текшерүү)

580200 «Менеджмент» багыты боюнча бүтүрүүчү “бакалавр” квалификациясын ыйгаруу менен негизги билим берүү программасынын максаттарына жана милдеттерине МББС ЖКББнын 3.4. жана 3.8. б. ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) универсалдуу:

1) жалпы илимий (ЖИК):

ЖИК-1. Жарандык демократиялык коомдун баалуулуктарын өнүктүрүүгө, социалдык адилеттүүлүктү камсыз кылууга, дисциплиналар аралык жана инновациялык мамилелердин негизинде идеологиялык, социалдык жана жеке маанилүү көйгөйлөрдү чечүүгө багытталган стратегиялык милдеттерди талдай жана чече алат.

2) инструменталдык (ИК):

ИК-1. Чет тилдердин биринде адистештирилген жана чектеш тармактардын деңгээлинде кесипкөй талкууларды жүргүзө алат.

ИК-2. Инновациялык жана илимий ишмердүүлүктө колдонуу үчүн маалымат технологияларын жана көлөмдүү маалыматтарды колдонуу менен жаңы билимдерди жаратууга жөндөмдүү;

ИК-3. Ишкердик билимдери менен көндүмдөрүн кесиптик ишмердүүлүгүндө колдоно алуу.

3) инсандык-социалдык жана жалпы маданий (ИСК):

ИСК-1. Максаттарга жетүү үчүн эксперттик / кесиптик топтордун / уюмдардын ишин уюштура алат

б) Кесиптик (КК):

1) уюштуруу-башкаруу ишмердүүлүгү:

КК-1. Уюштуруучулук жана башкаруучулук чечимдердин шарттарына жана кесепеттерине баа бере алат;

КК-2. Уюмдардын функционалдык стратегияларын иштеп чыгууга, аларды ишке ашырууга багытталган иш -чараларды пландаштырууга жана ишке ашырууга катышат;

КК-3. Персоналды башкаруунун негизги технологияларына ээ;

КК-4. Уюмдун стратегиясын иштеп чыгууда жана ишке ашырууда бизнестин социалдык жоопкерчилигинин аспектилерин эске алуу;

КК-5. Уюмдун (ишкананын) инновациялык ишин башкаруу ыкмаларына жана ыкмаларына ээ, инновацияларды иштеп чыгуу жана ишке киргизүү, инновациялардын социалдык-экономикалык эффективдүүлүгүн жана инновациялык тобокелдиктерди эсептөө;

КК-6. Макроэкономикалык чөйрөнүн жана мамлекеттик жана муниципалдык бийликтин ишмердүүлүгүнүн уюмдардын ишине тийгизген таасирине баа бере алат;

КК-7. Каржылык менеджмент, акча жүгүртүү, финансы жана кредит чөйрөсүндөгү билимдерди кесиптик ишмердүүлүктө колдоно алат.

Аналитикалык-долбоордук:

КК-8. Маркетингдик изилдөөлөрдү жүргүзүү, экономикалык товарларды керектөөчүлөрдүн жүрүм-турумун талдоо жана суроо-талаптын түзүлүшү, ошондой эле атаандаштык чөйрөсү;

КК-9. Социалдык-экономикалык процесстер жана кубулуштар боюнча ата мекендик жана чет өлкөлүк статистиканын маалыматтарын талдай алат, социалдык-экономикалык көрсөткүчтөрдүн учурдагы тенденциясын аныктай алат;

КК-10. Эсеп саясатын жана уюмдун финансылык отчетторун түзүү үчүн финансылык эсепке алуунун негизги принциптерин жана стандарттарын колдоно билүү;

КК-11. Рыноктук маалыматты чогултуунун, жалпылоонун жана талдоонун ыкмаларына жана ыкмаларына ээ, чарбалык субъектилердин жүрүм-туруму жана чечим кабыл алуусу, ар кандай экономикалык шарттарда фирмалардын иштөө моделдери;

КК-12. Экономикалык, финансылык жана уюштуруучулук жана башкаруу моделдерин курууда статистикалык анализдин ыкмаларын колдоно алат, ошондой эле анализдин сандык жана сапаттык ыкмаларын колдоно алат;

КК-13. Каржылык пландаштыруу жана божомолдоо техникасына ээ.

3) илимий изилдөө чөйрөсүндө:

КК-14. Аткаруучу катары айрым бөлүмдөрдө (этаптарда, тапшырмаларда) илимий изилдөө жүргүзүү көндүмдөрүнө ээ.

4) иш-чараларды аткаруу чөйрөсүндө:

КК-15. Кабыл алынган уюштуруу чечимдерин ишке ашыра алат;

5) өндүрүштүк жана технологиялык иш чөйрөсүндө:

КК-16. Уюмдун ыкчам (өндүрүштүк) ишин башкарууда стратегиялык, тактикалык жана ыкчам чечимдерди кабыл алуу ыкмаларына көндүмдөр;

6) ишкердик иш чөйрөсүндө:

КК-17. Жаңы рыноктук мүмкүнчүлүктөрдү табууга жана баалоого жана бизнес -идеяны түзүүгө, бизнес -пландарды (ишмердүүлүк чөйрөлөрүн, продуктыларын) иштеп чыгууга жөндөмдүү.

Профиль 5 аталыштан ашпаган кошумча атайын кесиптик компетенциялар менен аныкталат жана ЖОЖ тарабынан өз алдынча аныкталат. Профилдердин тизмеси ОМБ тарабынан бекитилет.

Кошумча компетенциялардын тизмеси улуттук квалификациянын алкагына, тармактык / сектордук квалификация алкактарына жана кесиптик стандарттарга (эгер бар болсо) негизделип аныкталат.

5.2. Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын түзүмүнө талаптар

Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын түзүмү төмөнкү блокторду камтыйт:

1 -блок - дисциплиналар (модулдар);

2 -блок - Практика;

3 -блок - Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация.

**580200 «Менеджмент» багыты боюнча бакалаврларды даярдоо үчүн НББП
ЖКББнын түзүлүшү**

Бакалаврларды даярдоодо НББПнын түзүмү		Бакалаврларды даярдоодо НББПнын көлөмү жана анын бөлүктөрү кредит менен
1-блок	I. Гуманитардык, социалдык жана экономикалык цикл II. Математикалык жана табигый илимдер цикли III. Кесиптик цикл	165-215
2-блок	Практика	15-60
3-блок	Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация	10-15
Бакалаврларды даярдоодо НББПнын көлөмү		240

ЖОЖ мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык бакалаврларды даярдоо үчүн НББП иштеп чыгат жана улуттук квалификация алкагына ылайык окуу натыйжаларына жетишүү үчүн жооптуу.

Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын ар бир блогуна тиешелүү дисциплиналардын (модулдардын) жана алардын эмгек сыйымдуулугунун, окуу жай аны иштеп чыгуунун жыйынтыктарына талаптарды эске алуу менен блок үчүн белгиленген көлөмдө өз алдынча аныктайт. улуттук квалификация алкагында каралган окутуунун натыйжаларынын жыйындысы формасы.

5.2.1. 2-блок "Практика" өндүрүштүк (долбоордук, оперативдүү, педагогикалык, эксперименталдык изилдөө) практиканы камтыйт.

ЖОЖ практиканын бир же бир нече түрүн тандоого укуктуу, ошондой эле белгиленген кредиттердин чегинде практиканын кошумча түрүн түзө алат.

5.2.2. 3-блок "Мамлекеттик аттестация" мамлекеттик экзамендерди тапшырууга жана тапшырууга даярдыкты, жыйынтыктоочу квалификациялык ишти аткарууну жана коргоону камтыйт (эгерде ЖОЖ жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга жыйынтыктоочу квалификациялык ишти киргизсе).

5.2.3. Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын негизинде милдеттүү жана тандалма бөлүктөр айырмаланат.

Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын милдеттүү бөлүгү улуттук квалификациянын деңгээлин эске алуу менен универсалдуу жана кесиптик компетенциялардын калыптанышын камсыз кылган дисциплиналарды жана практиканы камтыйт.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын көлөмүн кошпогондо, милдеттүү бөлүктүн көлөмү бакалаврларды даярдоо үчүн жалпы билим берүү программасынын жалпы көлөмү 50% ашпоого тийиш.

Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын тандалма бөлүгүндө студенттер тийиштүү багытта дисциплиналарды тандай алышат, ошондой эле башка багыттар боюнча бакалаврларды даярдоо үчүн НББПнын дисциплиналарын тандоого уруксат берилет.

5.2.4. ЖОЖ мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга (алардын өтүнүчү боюнча) алардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн, индивидуалдуу мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен бакалаврларды даярдоо үчүн НББПда окуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылышы

керек жана зарыл болгон учурда өнүгүү бузулууларын жана социалдык оңдоолорду камсыз кылышы керек. Бул адамдардын адаптациясы.

5.3. Бакалаврларды даярдоодо НББП ишке ашыруунун шарттарына коюлган талаптар

5.3.1. Окуу процессин адистер менен камсыз кылуу

Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПны ишке ашыруу окутуу дисциплинасынын профилине ылайык келген жана системалуу түрдө илимий же илимий-методикалык иш менен алектенген негизги билими жана / же "магистр" квалификациясы бар педагогикалык кызматкерлер камсыз кылышы керек.

Профессионалдык циклдин мугалимдери илимий даражага ээ болушу керек, илимдин доктору, магистрдин квалификациясы, философия докторунун (PhD) илимий даражасы жана / же тиешелүү кесиптик чөйрөдө тажрыйбасы болушу зарыл.

Билим берүү программасынын ар бир цикли боюнча мугалимдердин жалпы санына илимий даражасы жана / же илимий наамы бар мугалимдердин үлүшү 40% дан кем болбошу керек (лицензиялык талаптарга ылайык).

Билим берүү программасынын мугалимдеринин жалпы санындагы штаттык окутуучулардын үлүшү 60%дан кем болбошу керек.

Илимдин кандидаты, илимдин доктору жана PhD илимий даражалары бар мугалимдер окуган дисциплиналардын үлүшү дисциплиналардын жалпы санынын кеминде 40% ын түзүшү керек.

5.3.2. Окуу процессин окуу-методикалык жана маалыматтык камсыздоо.

Бакалаврларды даярдоо үчүн НББПсын ишке ашыруу ар бир студенттин негизги билим берүү программасынын дисциплиналарынын толук тизмесине ылайык түзүлгөн маалымат базаларына жана китепкана фондоруна кирүүсү менен камсыз кылынууга тийиш. Китепкана фонду НББПнын негизги дисциплиналары боюнча негизги жана кошумча окуу адабияттардын басма жана / же электрондук басылмалары менен толтурулушу керек. Окуу жайдын билим берүү программасы лабораториялык жана практикалык көнүгүүлөрдү камтышы керек (ал калыптанып жаткан компетенцияларды эске алуу менен аныкталат).

Негизги билим берүү программасы негизги окуу программасынын бардык окуу курстары, дисциплиналары (модулдары) үчүн окуу-методикалык документтер жана материалдар менен камсыз болушу керек.

Окуу куралы катары лекциялардын көчүрмөсүн, электрондук окуу китептерин колдонсо болот.

Аралыктан (дистанттык) билим берүү технологияларын колдонууда электрондук окуу китептери жана окуу-усулдук материалдар менен камсыздоо 100%ды түзүшү керек.

5.3.3. Окуу процессин материалдык-техникалык жактан камсыздоо

НББПны бакалаврларды даярдоо үчүн ишке ашыруучу окуу жай ЖОЖдун окуу планында каралган студенттердин лабораториялык, дисциплиналык жана дисциплина аралык даярдыктын бардык түрлөрүн, практикалык жана изилдөө иштерин камсыз кылуучу материалдык-техникалык базага ээ болууга тийиш. Учурдагы санитардык жана өрт коопсуздугунун эрежелерине жана тартиптерине жооп бериши керек.

Билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон материалдык - техникалык камсыздоонун минималдуу тизмесине атайын жабдылган аудиториялар жана кабинеттер кирет: компьютердик класстар, лингафондук лабораториялар, мультимедиялык окуу куралдары менен жабдылган кабинеттер. Бул бөлмөлөр кеңири аудиторияга билим берүү маалыматын берүү үчүн кызмат кылган атайын эмеректер жана техникалык окуу куралдары менен жабдылууга тийиш.

Студенттердин өз алдынча иштөөсү үчүн жайлар Интернетке туташуу мүмкүнчүлүгү бар компьютердик жабдуулар менен жабдылууга тийиш.

Окуу жайы лицензияланган программалык камсыздоонун керектүү топтому менен камсыз болушу керек.

5.3.4. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо

5.3.4.1. Жогорку окуу жайы окутуунун сапатына кепилдик берүүгө милдеттүү, анын ичинде:

Негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн сапатына баа берүү прогресстин үзгүлтүксүз мониторингин, студенттердин аралык аттестациясын жана бүтүрүүчүлөрдүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясын камтышы керек.

Ар бир дисциплина боюнча билимди учурдагы жана аралык контролдоонун конкреттүү формалары жана жол-жоболору университет тарабынан өз алдынча иштелип чыгат жана окуунун биринчи айында студенттерге билдирилет.

5.3.4.2. Студенттердин жеке жетишкендиктеринин НББПнын баскыч этабы менен коюлган талаптарга шайкештигин аттестациялоо үчүн (учурдагы мониторинги жана аралык аттестация), стандарттык тапшырмаларды, тесттерди, тесттерди жана контролдоо методдорун камтыган баалоо каражаттарынын фонддору түзүлөт. билимдерди, көндүмдөрдү жана алынган компетенциялардын деңгээлин баалоого мүмкүндүк берет. Баалоо фонддору окуу жайы тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Окуу жайы студенттердин билимине окуу процессинде мониторинг жүргүзүү программаларын максималдуу жакын болушу үчүн шарттарды түзүшү керек жана студенттердин келечектеги кесиптик ишмердүүлүгүнүн шарттарын аралык көзөмөлдөө үчүн белгилүү бир дисциплинанын мугалимдеринен тышкары, иш берүүчүлөр, тийиштүү дисциплиналарды окуган мугалимдер ж.б. тышкы эксперттерди активдүү ишке катыштыруусу керек.

5.3.4.3. Студенттерге жалпы билим берүү процессинин мазмунун, уюштурулушун жана сапатын, ошондой эле айрым мугалимдердин ишин баалоо мүмкүнчүлүгүн берүү керек.

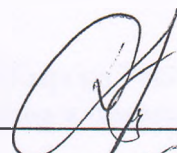
5.3.4.4. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация сегизинчи семестрде мамлекеттик экзамендерди тапшырууга жана тапшырууга даярдыкты, жыйынтыктоочу квалификациялык ишти аткарууну жана коргоону камтыйт (эгер университет жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга жыйынтыктоочу квалификациялык ишти камтыса).

Жыйынтыктоочу квалификациялык иштин (бакалаврдык иштин) мазмунуна, көлөмүнө жана структурасына талаптар, ошондой эле мамлекеттик комплекстүү экзаменге талаптар (эгер бар болсо) жогорку окуу жайы тарабынан аныкталат.

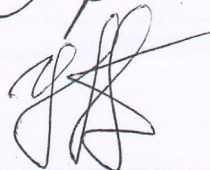
580200 –“Менеджмент” багыты боюнча аталган ЖКББнүн НББП мамлекеттик билим берүү стандарты базалык жогорку окуу жай – М.Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинин алдындагы экономика жана башкаруу тармагындагы билим берүү боюнча Окуу-усулдук бирикмеси тарабынан иштелип чыккан.

КР Билим берүү жана илим министрлигинин ОУБнын төрайымы
э.и.к., доцент Турсуналиева Д.М.

1. Чубурова Жаңыл Темировна, экономика илимдеринин доктору, профессор, М. Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинин «Туризм, меймандостук жана ишкердик» кафедрасынын башчысы, секция башчы

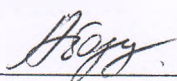

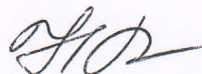
---

2. Абдукаримова Айгүл Ахматовна, экономика илимдеринин кандидаты, доцент, Борбордук Азия эл аралык университетинин «Бизнести башкаруу» программасынын жетекчиси

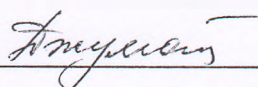
---

3. Расулова Назгуль Керимбаевна, экономика илимдеринин кандидаты, сапат болумунун башчысы

---

4. Джумабаева Марина Зарипбековна, экономика илимдеринин кандидаты, И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин экономика жана менеджмент институтунун доценти

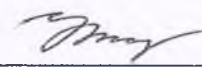
---

5. Дербишева Эльмира Дупеновна, экономика илимдеринин доктору, Н.Исанов атындагы Кыргыз мамлекеттик курулуш, транспорт жана архитектура университетинин Экономика жана менеджмент институтунун «Менеджмент» кафедрасынын башчасы

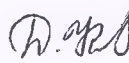
---

6. Козубекова Софья Жумаевна, экономика илимдеринин кандидаты, доцент, К.И.Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин «Менеджмент жана агромаркетинг» кафедрасынын башчысы

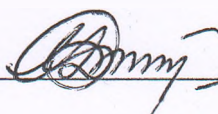
---

7. Конокбаева Дамира Кыясовна, экономика илимдеринин кандидаты, доцент, К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин колледжинин директору

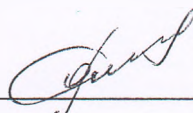
---

8. Омурбекова Марина Олеговна, экономика илимдеринин кандидаты, доцент, И.Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинин Башкаруу жана бизнес факультетинин «Экономикалык коопсуздук жана маркетинг» кафедрасынын башчысы

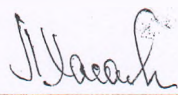
---

9. Романович Ольга Геннадьевна, экономика илимдеринин кандидаты, доцент, Кыргыз-Орус Славян университетинин «Менеджмент» кафедрасынын башчысы

---

10. Хасанова Людмила Владимировна, экономика илимдеринин кандидаты, доцент, Кыргыз-Орус Славян университетинин «Менеджмент» кафедрасынын доценти
